

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΡΟΜΑ"

Κ. Μυλωνάς
Αναπληρωτής καθηγητής Ψυχολογίας

Απρίλιος 2012

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν σύντομα τα βασικά χαρακτηριστικά των Σχολείων που συμμετέχουν στην παρεμβατική διαδικασία ως προς τους απόλυτους αριθμούς μαθητών που είναι εγγεγραμμένοι στα σχολεία αυτά και των μαθητών που φοιτούν. Οι ομάδες μαθητών-στόχοι είναι οι μαθητές Ρομά, οι μαθητές από άλλες κοινωνικο-πολιτισμικές ομάδες και οι γηγενείς Έλληνες μαθητές.

Αρχικώς θα παρουσιαστούν συνοπτικώς τα στοιχεία που αφορούν στο πλήθος των μαθητών που είναι εγγεγραμμένοι ή/και φοιτούν στα σχολεία που μετέχουν στο Πρόγραμμα.

	Σ
Πλήθος Εγγεγραμμένων Αγοριών (Σύνολο)	3418
Πλήθος Εγγεγραμμένων Κοριτσιών (Σύνολο)	3088
Πλήθος Εγγεγραμμένων Αγοριών Ρομά	1140
Πλήθος Εγγεγραμμένων Κοριτσιών Ρομά	947
Πλήθος Εγγεγραμμένων Αλλοδαπών Αγοριών	330
Πλήθος Εγγεγραμμένων Αλλοδαπών Κοριτσιών	248
Πλήθος Αγοριών που φοιτούν (Σύνολο)	2846
Πλήθος Κοριτσιών που φοιτούν (Σύνολο)	2540
Πλήθος Αγοριών Ρομά που φοιτούν	865
Πλήθος Κοριτσιών Ρομά που φοιτούν	681
Πλήθος Αλλοδαπών Αγοριών που φοιτούν	293
Πλήθος Αλλοδαπών Κοριτσιών που φοιτούν	219
Εγγεγραμμένοι Μαθητές (Σύνολο)	6506
Μαθητές που φοιτούν (Σύνολο)	5381
Εγγεγραμμένοι Μαθητές Ρομά	2087
Μαθητές Ρομά που φοιτούν	1540
Εγγεγραμμένοι Αλλοδαποί Μαθητές	578
Αλλοδαποί Μαθητές που φοιτούν	512

Ειδικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων Σχολείων σύμφωνα με τα στοιχεία που συνελέγησαν από τους Διευθυντές και/ή εκπαιδευτικούς των σχολείων αυτών

Οι Διευθυντές/ εκπαιδευτικοί των συμμετεχόντων σχολείων απάντησαν σε θέματα που αφορούν στα προβλήματα που πιθανώς προκύπτουν στα σχολεία τους σε σχέση με τους μαθητές, σε θέματα συνεργασίας με τους γονείς των μαθητών, σε θέματα συλλόγου γονέων, σε θέματα που αφορούν στις υποστηρικτική δομή, κ.ά. Για τις απαντήσεις τους ($N=63$, καθώς για μερικά σχολεία δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία), σε πρώτο στάδιο θα παρουσιαστούν ακολούθως οι κατανομές συχνότητας για κάθε ερώτηση, αναλόγως και των διαθέσιμων στοιχείων.

Κατανομές συχνότητας κατά ερώτημα

Ερ. 1: Υπάρχουν θέματα σχολικής και ψυχοκοινωνικής προσαρμογής που σας προβληματίζουν ή δυσκολεύουν και για τα οποία χρειάζεστε υποστήριξη στο έργο σας;

	<i>f</i>	<i>rf</i>	<i>rf επί εγκύρων</i>	<i>crf</i>
Όχι (0)	3	4,8	4,8	4,8
Ναι (1)	59	93,7	95,2	100,0
Σ	62	98,4	100,0	
Απόντα στοιχεία	1	1,6		
Γενικό Σύνολο	63	100,0		

Η συντριπτική πλειοψηφία (93,7%) των Διευθυντών/εκπαιδευτικών ("εκπαιδευτικών" από εδώ και εφεξής, χάριν συντομίας) ανέφερε την ύπαρξη θεμάτων σχολικής και ψυχοκοινωνικής προσαρμογής γενικώς για τους μαθητές του σχολείου τους. Με ελάχιστες εξαιρέσεις θεωρούν ότι χρειάζονται υποστήριξη.

Ερ. 1α: Αν ναι, υπάρχουν θέματα που αφορούν τους μαθητές γενικά;

	<i>f</i>	<i>rf</i>	<i>rf επί εγκύρων</i>	<i>crf</i>
Όχι (0)	17	27,0	27,0	27,0
Ναι (1)	46	73,0	73,0	100,0
Γενικό Σύνολο	63	100,0	100,0	

Το 73% των εκπαιδευτικών θεωρεί πως γενικά για τους μαθητές παρατηρούνται προβλήματα-θέματα ψυχοκοινωνικής και σχολικής προσαρμογής των μαθητών του σχολείου που χρήζουν αντιμετώπισης.

Ερ. 1β: Αν ναι, υπάρχουν θέματα που αφορούν μαθητές από συγκεκριμένες κοινωνικο-πολιτισμικές ομάδες;

	<i>f</i>	<i>rf</i>	<i>rf επί εγκύρων</i>	<i>crf</i>
Όχι (0)	41	65,1	65,1	65,1
Ναι (1)	22	34,9	34,9	100,0
Γενικό Σύνολο	63	100,0	100,0	

Μόνον το 34,9% των εκπαιδευτικών θεωρεί πως για τους μαθητές από συγκεκριμένες κοινωνικο-πολιτισμικές ομάδες παρατηρούνται προβλήματα-θέματα προσαρμογής που χρήζουν αντιμετώπισης. Αυτό το εύρημα ενδεχομένως σημαίνει, σε συνδυασμό με τις προηγούμενες στάσεις τους σχετικά με την παραδοχή ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες-προβλήματα προσαρμογής στο σχολείο, ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών (65,1%) πιστεύει ότι αυτά τα προβλήματα δεν αφορούν μόνο ή κυρίως συγκεκριμένες κοινωνικο-πολιτισμικές ομάδες μαθητών.

Ερ. 1γ: Αν ναι, υπάρχουν θέματα που αφορούν μαθητές από την κοινωνικο-πολιτισμική ομάδα των Ρομά;

	<i>f</i>	<i>rf</i>	<i>rf επί εγκύρων</i>	<i>crf</i>
Όχι (0)	11	17,5	17,5	17,5
Ναι (1)	52	82,5	82,5	100,0
Γενικό Σύνολο	63	100,0	100,0	

Αντιθέτως, συγκεκριμένα για την ομάδα των μαθητών Ρομά, το 82,5%, δηλαδή μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεωρεί πως παρατηρούνται προβλήματα-δυσκολίες προσαρμογής.

Ερ. 2: Υπάρχουν θέματα που αφορούν το κλίμα του σχολείου και τις ψυχοκοινωνικές διαστάσεις της λειτουργίας του, σχέσεις μαθητών μεταξύ τους, μαθητών – εκπαιδευτικών, συνεργασία εκπαιδευτικών, συνεργασία σχολείου οικογένειας κλπ που σας προβληματίζουν ή δυσκολεύουν και για τα οποία να χρειάζεσθε υποστήριξη στο έργο σας; (κατεγράφη το πλήθος των θεμάτων που ανεφέρθησαν).

	<i>f</i>	<i>rf</i>	<i>rf επί εγκύρων</i>	<i>crf</i>
0	17	27,0	27,0	27,0
1	18	28,6	28,6	55,6
2	16	25,4	25,4	81,0
3	7	11,1	11,1	92,1
4	5	7,9	7,9	100,0
Γενικό Σύνολο	63	100,0	100,0	

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών (54%) ανέφερε έως και δύο θέματα που αφορούν στο κλίμα και τις ψυχοκοινωνικές διαστάσεις του σχολείου για τα οποία

χρειάζονται υποστήριξη, ενώ το 19,0% αναφέρει περισσότερα από δύο προβλήματα. Παρατηρείται επίσης ότι σε ποσοστό 27% δεν αναφέρουν παρόμοια προβλήματα και ανάγκη υποστήριξης.

Τα συγκεκριμένα προβλήματα που αναφέρονται είναι:

Θέματα που αφορούν στο κλίμα και τις σχέσεις στο σχολείο	<i>f</i>	<i>rf</i>
Σχέσεις μαθητών	27	35,6
Σχέσεις μαθητών – εκπαιδευτικών	10	12,0
Συνεργασία σχολείου - οικογένειας	29	37,7
Συνεργασία εκπαιδευτικών	4	5,19
Θέματα υγείας παιδιών Ρομά (καθαριότητα, εμβόλια)	2	2,60
Ελλιπής φοίτηση	2	2,60
Σεξουαλική αγωγή	1	1,30
Προβλήματα καθημερινότητας	1	1,30
Αντιδικίες ανάμεσα σε οικογένειες	1	1,30
<i>ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ</i>	<i>77</i>	<i>100,0</i>

Ερ. 3: Πότε συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς;

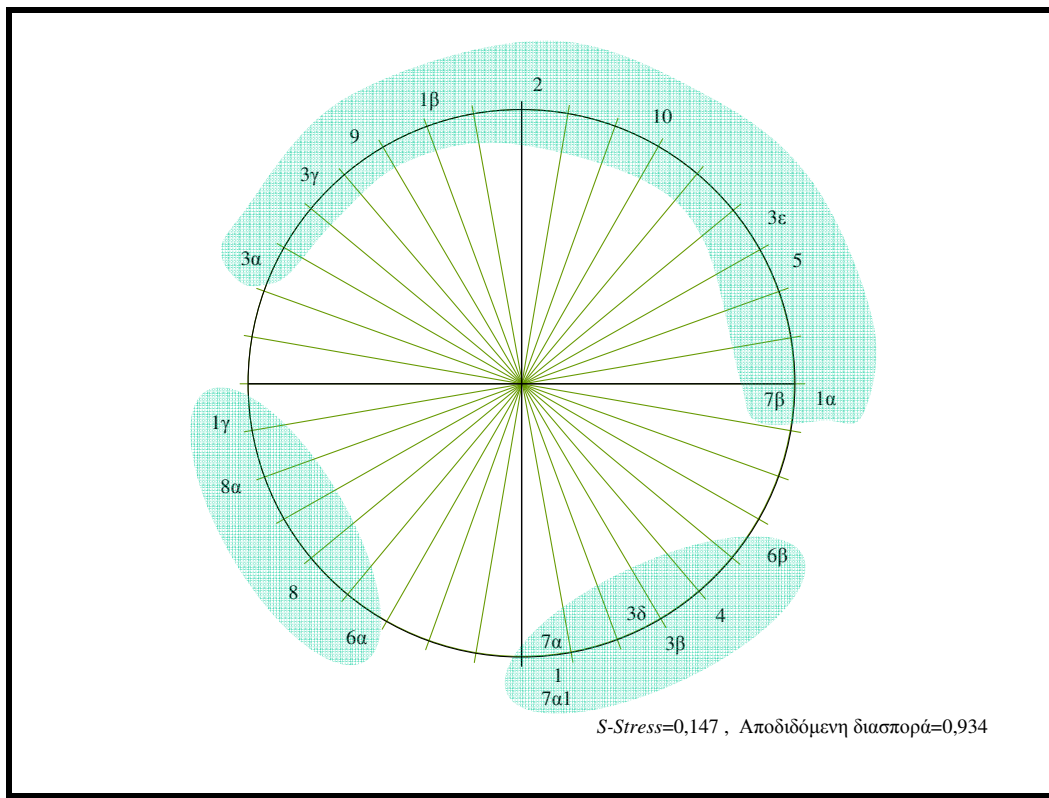
Ερ. 3α: όταν δίνονται οι έλεγχοι σχολικών βαθμών;

	<i>f</i>	<i>rf</i>	<i>rf επί εγκύρων</i>	<i>crf</i>
Όχι (0)	5	7,9	10,6	10,6
Ναι (1)	42	66,7	89,4	100,0
Σ	47	74,6	100,0	
Απόντα στοιχεία	16	25,4		
Γενικό Σύνολο	63	100,0		

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών (66,7%) απάντησε θετικά, όπως αναμενόταν. Ωστόσο, το 25,4% δεν απάντησε καθόλου στην ερώτηση αυτή. Καθώς η απουσία απαντήσεων στο ¼ περίπου των εκπαιδευτικών δεν θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως άγνοια της πρακτικής του σχολείου και των διαδικασιών κατά την παράδοση βαθμολογίας, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η επιλογή των 16 εκπαιδευτικών να μην απαντήσουν σημαίνει κάποια ενδεχόμενη απροθυμία τους ή και αμφιθυμία να απαντήσουν, έχοντας υπόψιν τους κάποιες περιπτώσεις γονέων που ακόμα και κατά την παράδοση των ελέγχων επίδοσης δεν προσέρχονται στο σχολείο.

Στη δεύτερη φάση της στατιστικής ανάλυσης, ο στόχος ήταν η αναζήτηση δομής στα χαρακτηριστικά των σχολείων, όπως τα κατανοούν οι Διευθυντές/εκπαιδευτικοί που απάντησαν στις ερωτήσεις. Ο παραδοσιακός τρόπος αναζήτησης της δομής αυτής είναι η διερευνητική και σε επόμενο στάδιο η επιβεβαιωτική ανάλυση παραγόντων. Οι μέθοδοι αυτές δεν μπορούν να εφαρμοστούν στην περίπτωση, καθώς: α) δεν το επιτρέπει το μετρικό επίπεδο πολλών μετρήσεων και δη ο συνδυασμός διαφόρων μετρικών επιπέδων που δημιουργεί αστάθεια στις συνάψεις σε συνδυασμό με τον επόμενο περιορισμό, β) το πλήθος των συμμετεχόντων (σχολεία) είναι περιορισμένο και δεν πληροί της προϋποθέσεις, ειδικά μάλιστα υπό τον περιορισμό των διάσπαρτων απόντων στοιχείων. Συνεπώς, επιλέξαμε την εναλλακτική μέθοδο της πολυδιάστατης γεωμετρικής βαθμονόμησης ομοιοτήτων (multidimensional scaling, Mardia, Kent & Bibby, 1989) μέσω τριγωνομετρικής μετατροπής (Mylonas, 2009) προκειμένου να απεικονίσουμε τα χαρακτηριστικά των σχολείων σε ένα κυκλικό συνεχές αναζητώντας ομοιογενείς ομάδες επιμέρους χαρακτηριστικών. Οι ομάδες αυτές θα ήταν δυνατόν να μας κατευθύνουν σε περαιτέρω διαστάσεις που αφορούν τη λειτουργία και λειτουργικότητα των σχολείων που μετέχουν στο Πρόγραμμα και να μας επιτρέψουν να συγκρίνουμε τις περιοχές των συμμετεχόντων σχολείων ως προς τις διαστάσεις αυτές.

Για την ανάλυση αυτή χρησιμοποιήθηκε ο πίνακας ομοιοτήτων μεταξύ των μετρήσεων (μετά από μετατροπή όλων των μετρήσεων σε κλίμακα 0-1). Για τον υπολογισμό των αποστάσεων χρησιμοποιήθηκε η Ευκλείδεια μέθοδος και για την ανάλυση του πίνακα ομοιοτήτων χρησιμοποιήθηκε ο αλγόριθμος PROXSCAL. Σύμφωνα με την επίλυση σε δύο διαστάσεις, οι μετρήσεις τοποθετούνται στο κυκλικό συνεχές, όπως αυτό φαίνεται στο Σχήμα 8.

Σχήμα 8. Τριγωνομετρική μετατροπή της επίλυσης της πολυδιάστατης γεωμετρικής βαθμονόμησης ομοιοτήτων για τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων σχολείων.

Κλειδί:

- 1 Υπάρχουν θέματα σχολικής και ψυχοκοινωνικής προσαρμογής
- 1α θέματα που αφορούν τους μαθητές γενικά
- 1β θέματα που αφορούν μαθητές από διάφορες κοινωνικο-πολιτισμικές ομάδες
- 1γ θέματα που αφορούν μαθητές Ρομά
- 2. Θέματα που αφορούν στο κλίμα του σχολείου
- 3α Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς όταν δίνονται οι έλεγχοι σχολικών βαθμών
- 3β Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς στην έναρξη κάθε σχολικού έτους
- 3γ Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς σε επιλεγμένη ημέρα
- 3δ Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς όταν εμφανίζονται προβλήματα
- 3ε Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς σε άλλες περιπτώσεις
- 4. Σε ποιο βαθμό συμμετείχαν οι γονείς των μαθητών στις συναντήσεις με εκπαιδευτικούς (ερώτηση 3)
- 5. Σε ποιο βαθμό συμμετείχαν οι γονείς των Ρομά μαθητών στις συναντήσεις αυτές με εκπαιδευτικούς
- 6α Υπάρχει σύλλογος γονέων
- 6β Ο Σύλλογος Γονέων οργανώνει εκδηλώσεις
- 7α Προσπάθειες σχολείου για επαφή με γονείς Ρομά τα τρία τελευταία χρόνια
- 7α1 Διευκρίνιση 7α με καταγραφή τρόπων επαφής με γονείς Ρομά
- 7β Ποιο το αποτέλεσμα των προσπαθειών επαφής σχολείου με γονείς Ρομά;
- 8 Υπαρξη υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης
- 8α Πλήθος υπαρκτών υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης
- 9 Αναφορές συμμετοχής σε προγράμματα παρέμβασης
- 10 Αναφορές επιθυμίας συμμετοχής σε προγράμματα παρέμβασης

Στην ανωτέρω επίλυση διαφαίνονται τρεις ομοιογενείς ομάδες χαρακτηριστικών-γνωρισμάτων των σχολείων με μία από αυτές να εκτείνεται σε μεγάλο εύρος δηλώνοντας χαλαρούς δεσμούς μεταξύ των επιμέρους χαρακτηριστικών της. Οι άλλες δύο ομάδες, μικρότερες σε εύρος, φαίνεται να είναι ισχυρότερες ως προς τη συνοχή των χαρακτηριστικών που τις απαρτίζουν. Συγκεκριμένα, οι τρεις ομοιογενείς ομάδες γνωρισμάτων είναι:

A.

- 1γ Θέματα σχολικής και κοινωνικής προσαρμογής που αφορούν μαθητές Ρομά
- 6α Υπάρχει Σύλλογος Γονέων
- 8 Ύπαρξη υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης
- 8α Πλήθος υπαρκτών υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης

B.

- 1 Υπάρχουν θέματα σχολικής και ψυχοκοινωνικής προσαρμογής
- 3β Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς στην έναρξη κάθε σχολικού έτους
- 3δ Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς όταν εμφανίζονται προβλήματα
- 4 Σε ποιο βαθμό συμμετείχαν οι γονείς των μαθητών στις συναντήσεις με εκπαιδευτικούς (ερώτηση 3)
- 6β Ο Σύλλογος Γονέων οργανώνει εκδηλώσεις
- 7α Προσπάθειες επαφής σχολείου με γονείς Ρομά τα τρία τελευταία χρόνια
- 7α1 Διευκρίνηση 7α με καταγραφή τρόπων επαφής με γονείς Ρομά

Γ.

- 1α Θέματα σχολικής και κοινωνικής προσαρμογής που αφορούν τους μαθητές γενικά
- 1β Θέματα που αφορούν μαθητές από κοινωνικο-πολιτισμικές ομάδες
- 2 Θέματα που αφορούν στο κλίμα του σχολείου
- 3α Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς όταν δίνονται οι έλεγχοι σχολικών βαθμών
- 3γ Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς σε επιλεγμένη ημέρα
- 3ε Συναντώνται οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς σε άλλες περιπτώσεις
- 5 Σε ποιο βαθμό συμμετείχαν οι γονείς των Ρομά μαθητών στις συναντήσεις με εκπαιδευτικούς
- 7β Ποιο το αποτέλεσμα των προσπαθειών επαφής σχολείου με γονείς Ρομά;
- 9 Αναφορές συμμετοχής σε προγράμματα παρέμβασης
- 10 Αναφορές επιθυμίας συμμετοχής σε προγράμματα παρέμβασης

Η ομάδα Α αφορά σε "Δυσκολίες με Ρομά και Θεσμοί-σχολικοί και της κοινότητας- που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση", εν συντομία "Σχολείο σε συνεργασία με Κοινότητα" που εστιάζει σε ένα κεντρικό χαρακτηριστικό αυτών των σχολείων, την παρουσία Ρομά μαθητών, τις ειδικές δυσκολίες που αυτό συνεπάγεται και τους σχολικούς και κοινοτικούς θεσμούς που είναι δυνατό να συμβάλουν στην αντιμετώπισή τους.

Η ομάδα Β αφορά σε "Δυσκολίες και προβλήματα του σχολείου και στρατηγικές αντιμετώπισης" εν συντομία "Στρατηγικές Αντιμετώπισης Προβλημάτων" και είναι η ευρύτερη κατηγορία χαρακτηριστικών που, θα μπορούσαμε να πούμε ότι αφορά κάθε σχολική μονάδα.

Η ομάδα Γ αφορά στο "Βαθμό Λειτουργικότητας του Σχολείου και Ανάγκες για Προγράμματα Παρέμβασης", εν συντομία "Βαθμός λειτουργικότητας σχολείου". Θέτοντας το ζήτημα του βαθμού λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας των στρατηγικών αντιμετώπισης, εστιάζει αρκετά στο θέμα της καλής συνεργασίας σχολείου και Ρομά οικογένειας και ανοίγει το ζήτημα της εμπειρίας του σχολείου σε προγράμματα παρέμβασης και της επιθυμίας για συμμετοχή σε μελλοντικά προγράμματα, προκειμένου για την αύξηση της αποτελεσματικότητας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης υπολογίστηκαν οι συγκεραστικοί δείκτες για κάθε ομάδα γνωρισμάτων, ώστε να καταλήξουμε σε τρεις τελικές μετρήσεις για κάθε σχολείο, οι οποίες και θα αποτελούσαν αντικείμενο μελέτης στην τελευταία

φάση της στατιστικής ανάλυσης. Για το συγκεκριμένο αυτόν και, συγκεκριμένα, για τις τέσσερις αριθμητικές μετρήσεις, υπολογίστηκαν πρώτα τα τυπικά πηλίκα και κατόπιν με βάση τις συναρτήσεις (1) έως (4) οι τιμές εκφράστηκαν σε κλίμακα 0 έως 1 προκειμένου να μπορούν να αποτελέσουν μέρος του γενικότερου αθροίσματος εντός κάθε ομοιογενούς ομάδας σύμφωνα με την επίλυση της πολυδιάστατης γεωμετρικής βαθμονόμηση ομοιοτήτων.

$$f(x_2) = .24z_{x_2} + .5 \quad (1)$$

$$f(x_{8\beta}) = .14z_{x_{8\beta}} + .5 \quad (2)$$

$$f(x_9) = .1667z_{x_9} + .5 \quad (3)$$

$$f(x_{10}) = .30z_{x_{10}} + .5 \quad (4)$$

Οι νέες κλιμακωμένες (*rescaled*) τιμές κυμάνθηκαν μεταξύ του 0 και του 1 ως ακολούθως:

	N	Minimum	Maximum	M.O.	T.A.
2 (rescaled)	63	,22	1,00	,5000	,24000
8α (rescaled)	57	,31	,99	,5000	,14000
9 (rescaled)	62	,32	,99	,5000	,16670
10 (rescaled)	41	,14	1,00	,5000	,30000

Για τις δίτιμες μετρήσεις δεν έγινε καμμία μετατροπή, για προφανείς λόγους, όμως για τις τιμές που αρχικώς ήταν εκπεφρασμένες σε 4 βαθμίδες, σύμφωνα με την κλίμακα τύπου Likert, οι δύο ανώτερες βαθμίδες επανακωδικοποιήθηκαν ως 1 και οι δύο κατώτερες ως 0. Είναι πολύ σημαντικό επίσης να σημειωθεί ότι καμμία αντιστροφή μετρήσεων δεν έγινε, ώστε να επιτευχθεί μια πιθανώς επίπλαστη στο στάδιο αυτό εννοιολογική συμβατότητα. Οι μετρήσεις αναλύθηκαν σε πολυμεταβλητό επίπεδο ως είχαν στην πρωτογενή τους μορφή και τα αθροίσματα, στη φάση αυτή τουλάχιστον, υπολογίζονται με βάση την πρωτογενή μορφή των στοιχείων. Καθώς έστω και ένα απόν στοιχείο καθιστά κάθε άθροισμα αδύνατο, τα αθροίσματα βασίστηκαν στα υπάρχοντα στοιχεία και εκφράστηκαν σε κλίμακα 0-1 με βάση το σύνολο των διαθέσιμων-αθροισμένων για κάθε σύνολο items.

Τα αποτελέσματα για τη σύγκριση των τεσσάρων περιοχών των σχολείων (1=Αγία Βαρβάρα n=19, 2=Καματερό, Ζεφύρι, Άνω Λιόσια n=14, 3=Κορωπί, Χαλάνδι, Κέντρο Αθηνών n=6, 4=Ασπρόπυργος, Αχαρναί n=24) έδειξαν διαφορές ως προς τη διάσταση "Σχολείο στην Κοινότητα" η οποία αναφέρεται σε Δυσκολίες με Ρομά μαθητές και Θεσμούς-σχολικούς και της κοινότητας- που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση. Οι διαφορές εντοπίζονται μεταξύ της 4^{ης} ομάδας σχολείων (Αχαρναί, Ασπρόπυργος) και όλων των άλλων περιοχών, οι οποίες δεν διαφέρουν μεταξύ τους. Ο μέσοι όροι για τις διαστάσεις κατά περιοχή παρουσιάζονται στο Σχήμα 9 και στον πίνακα που ακολουθεί το Σχήμα.